

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΝΟΡΙΑ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΝΕΟΥ ΨΥΧΙΚΟΥ

Περί του Μεγάλου Αγιασμού της 5^{ης} και της 6^{ης} Ιανουαρίου

(Το κάτωθι κείμενο δημοσιεύεται με την Έγκριση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος ως Πρόλογος και Ενημερωτικό Σημείωμα στην έκδοση «Η Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού» της Αποστολικής Διακονίας ως και (τμήμα εξ αυτού) στα ΔΙΠΤΥΧΑ του έτους 1999 και είναι έργο του, εγκρατούς περί την Θεολογίαν και όχι μόνο, μακαριστού Μητροπολίτου Πατρών Νικοδήμου Βαλληνδρά.

**Προς ενημέρωσιν των ευλαβέστατων εφημερίων και πληροφόρησιν των
πιστών, παρατηρούμεν τα εξής:**

1. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο Μεγάλο Αγιασμό που τελείται την παραμονή των Θεοφανείων και εκείνον της κύριας ημέρας της εορτής;

Ο Μεγάλος Αγιασμός που τελείται την παραμονή των Θεοφανείων και ανήμερα της εορτής είναι ακριβώς ο ίδιος.

Εσφαλμένα κάποιοι θεωρούν ότι δήθεν τελείται την παραμονή ο «μικρός Αγιασμός» και την επόμενη ο «Μέγας». Και στις δύο περιπτώσεις τελείται ο Μεγάλος Αγιασμός. Μικρός Αγιασμός τελείται την πρώτη μέρα κάθε μήνα, καθώς και εκτάκτως όταν το ζητούν οι χριστιανοί σε διάφορες περιστάσεις (εγκαίνια οικιών, καταστημάτων και ιδρυμάτων, σε θεμελίωση κτισμάτων κ.λπ.). Ο Μεγάλος Αγιασμός τελείται μόνο δύο φορές το χρόνο (την 5η και 6η Ιανουαρίου) στο Ναό.

2. Πού φυλάσσεται ο Μέγας Αγιασμός και για ποιό λόγο;

Ο Μεγάλος Αγιασμός φυλάσσεται όλο το χρόνο στο Ναό. Φυλάσσεται όχι άνευ λόγου. Και ο λόγος δεν είναι άλλος, παρά για να «μεταλαμβάνεται» από τους πιστούς υπό ορισμένες συνθήκες και προϋποθέσεις. Συνηθισμένη είναι η περίπτωση που αφορά στους διατελούντες υπό επιτίμιο του Πνευματικού, που εμποδίζει τη συμμετοχή τους στη Θεία Κοινωνία, για ορισμένο καιρό, και είθισται να δίδεται σε αυτούς, για ευλογία και παρηγοριά τους, Μέγας Αγιασμός. Κανένα κώλυμα δεν υφίσταται προς τούτο, εφ' όσον μάλιστα βρίσκονται «έν μετανοία καί έξομολογήσει».

Απαραίτητα όμως πρέπει να συνειδητοποιούν ότι ο Μέγας Αγιασμός δεν υποκαθιστά ούτε αντικαθιστά τη Θεία Κοινωνία του Σώματος και του Αίματος του Χριστού, για την

οποία οφείλουν με τη μετάνοια να προετοιμάζονται, για να απαλλαγούν από τα κωλύματα της αμαρτίας, ώστε να αξιωθούν να κοινωνήσουν το ταχύτερο.

3. Μπορεί ο Μέγας Αγιασμός να φυλάσσεται στο σπίτι και να πίνουν απ' αυτόν σε καιρό ασθένειας ή για αποτροπή βασκανίας και κάθε σατανικής ενέργειας;

Η απάντηση είναι θετική. Παρέχεται απ' αυτό τούτο το ιερό κείμενο της Ακολουθίας του Μεγάλου Αγιασμού, που προβλέπει «ἵνα πάντες οἱ ἀρυόμενοι καὶ μεταλαμβάνοντες ἔχοιεν αὐτό (τό ἡγιασμένον ὕδωρ...) πρὸς ἰατρειάν παθῶν, πρὸς ἀγιασμόν οἴκων, πρὸς πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπιτήδειον», και δη και «δαίμοσιν ὀλέθριον, ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ἀπρόσιτον» (πρβλ. και τη συναφή ευχή σε βασκανία· «φυγάδευσον καὶ ἀπέλασον πᾶσαν διαβολικὴν ἐνέργειαν, πᾶσαν σατανικὴν ἔφοδον καὶ πᾶσαν ἐπιβουλήν... καὶ ὀφθαλμῶν βασκανίαν τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων»).

Αναντίρρητα χειραγωγείται με τον τρόπο αυτό ο πιστός να αποφεύγει άλλες διεξόδους («ξόρκια», μαγείες και άλλες μεθοδείες του πονηρού), και να καταφεύγει στα ἔγκυρα «αγιασμάτα» της Εκκλησίας, ὅπως εἶναι ο Μέγας Αγιασμός, αλλά και ο «μικρός» λεγόμενος Αγιασμός, ως συνειδητό μέλος της Εκκλησίας, της ταμειούχου της Θείας Χάριτος, και μέτοχος των αγιαστικών της μέσων. Προϋποτίθεται βέβαια ὅτι στις οικίες ὅπου φυλάσσεται ο Μέγας Αγιασμός, και το καντήλι θα ανάβει και θα καίει επιμελῶς, και η ευλάβεια θα υπάρχει στα μέλη της οικογενείας, τους συζύγους και τα παιδιά, και θα αποφεύγεται κάθε αιτία που αποδιώχνει τη θεία χάρη (ὅπως βλαφημίες ή άλλες ασχημοσύνες).

4. Ποιά η σχέση νηστείας και Μεγάλου Αγιασμού;

Η ιστορική αρχή του Μεγάλου Αγιασμού εἶναι η εξής: Στην αρχαία Εκκλησία την παραμονή των Θεοφανείων -ὅπως την παραμονή του Πάσχα και της Πεντηκοστής- γινόταν η βάπτισις των Κατηχουμένων, δηλ. των νέων χριστιανών. Τα μεσάνυχτα τελούνταν ο αγιασμός του ὕδατος για την τελετή του Βαπτίσματος· τότε εισήχθη η συνήθεια -ὅπως μας πληροφορεῖ ο ἅγιος Ἰωάννης ο Χρυσόστομος- οἱ χριστιανοὶ να παίρνουν ἀπὸ το αγιασμένο νερό και να πίνουν ή να το μεταφέρουν στα σπίτια τους για ευλογία και να το διατηροῦν ολόκληρο το χρόνο· «Διὰ τοῦτο καὶ ἐν μεσονυκτίῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρευσάμενοι, οἵκαδε τὰ νάματα ἀποτίθενται, καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον φυλάττουσιν» (Λόγος εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα τοῦ Σωτήρος· PG 49, 366).

Αργότερα ὁμως, σε καιροὺς λειτουργικῆς παρακμῆς, η ακολουθία του Αγιασμοῦ απομονώθηκε ἀπὸ αὐτὴ του Βαπτίσματος, παρόλο που διατήρησε πολλὰ στοιχεῖα του. Παρέμεινε η συνήθεια ὥστε οἱ πιστοὶ να παίρνουν ἀπὸ το αγιασμένο νερό «προς αγιασμόν οἴκων», ὅπως αναφέρει η καθαγιαστικὴ ευχή του Μεγάλου Αγιασμοῦ.

Νωρὶς ἐπίσης επικράτησε η συνήθεια της νηστείας πριν ἀπὸ την εορτὴ των Θεοφανείων, για δύο λόγους:

Πρώτο, οι δύο μεγάλες εορτές των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων στην αρχαία Εκκλησία ήταν ενωμένες σε μία, αυτή των Θεοφανείων ή Επιφανείων, που τελούταν την 6η Ιανουαρίου (συνήθεια που διατηρείται στην Αρμενική Εκκλησία μέχρι σήμερα)· όμως ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (4ος αι.) χώρισε τις δύο γιορτές και όρισε η μεν Γέννηση του Χριστού να γιορτάζεται την 25η Δεκεμβρίου, η δε Βάπτιση και φανέρωση της αγίας Τριάδας την 6η Ιανουαρίου. Πριν από κάθε Δεσποτική εορτή προηγούνταν νηστεία για την ψυχική και σωματική κάθαρση των πιστών. Ας θυμηθούμε πως η νηστεία έχει μέσα της το στοιχείο του πένθους για τις αμαρτίες. Έτσι όταν χώρισαν οι δύο εορτές, η νηστεία που προηγούνταν ακολούθησε την εορτή των Χριστουγέννων· γι' αυτό η Εκκλησία όρισε να νηστεύουμε μόνο την παραμονή των Θεοφανείων σαν προετοιμασία για την εορτή, και όχι περισσότερες ημέρες, γιατί βρισκόμαστε σε εορταστική περίοδο, το άγιο Δωδεκαήμερο.

Καί δεύτερο· αρχαία συνήθεια ήταν επίσης αυτοί που θα βαπτίζονταν να νηστεύουν και μαζί με αυτούς οι Ανάδοχοι, οι συγγενείς, αλλά και άλλοι χριστιανοί οι οποίοι τηρούσαν εθελοντικά νηστεία «ὕπὲρ τῶν βαπτιζομένων». Δεν ήταν λοιπόν δύσκολο στη συνείδηση των χριστιανών να συνδεθούν η πόση του αγιασμού και η νηστεία, χωρίς να υπάρξει αιτιώδης σχέση μεταξύ αυτών.

Έτσι λοιπόν, μεταφέροντας το ζήτημα στη σημερινή εποχή μπορούμε να πούμε ότι οι τακτικώς μεταλαμβάνοντες των αγίων Μυστηρίων και τηρούντες τις νηστείες της Εκκλησίας μας, όπως και της 5ης Ιανουαρίου, είναι ήδη έτοιμοι ώστε να πιούν από τον Μεγάλο Αγιασμό της 5ης και 6ης Ιανουαρίου. Σε άλλη περίπτωση, ενδείκνυται να τελούν σχετική νηστεία, όπως ορίζει σ' αυτούς ο Πνευματικός τους.

Τέλος όσοι εκτάκτως πίνουν από το Μεγάλο Αγιασμό που φυλάσσουν στο σπίτι τους, σε ώρες ασθενειών και κινδύνων κ.λπ., μετά ή άνευ νηστείας, ας μην υστερούν στην πνευματική νηστεία απέχοντας «ἀπό παντός μολυσμοῦ σαρκός τέ καί πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιοσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Β' Κορ. 7,1). Δέον να είναι σαφές ότι ουδεμία διαφορά υπάρχει εις τον τελούμενον Μέγαν Αγιασμόν της παραμονής των Θεοφανείων και εκείνον της κυρίας ημέρας της Εορτής. Ουχί ορθώς νομίζεται ότι δήθεν τελείται την παραμονήν «μικρός Αγιασμός» και την επομένην ο «Μέγας». *Πρόκειται περί στοιχειώδους αγνοίας και πλάνης. Και εις τας δύο περιπτώσεις πρόκειται περί του Μεγάλου Αγιασμού.*

*Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Νικοδήμου Βαλληνδρά,
Μητροπολίτου Πατρῶν*

